

УДК 502.63

**Масікевич А.Ю., Масікевич Ю. Г., Мислицький В.Ф., Бурденюк І.П., Яковець К.І.
(Україна, Чернівці)**

САНІТАРНО-ГІГІЄНІЧНА ОЦІНКА РИЗИКІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ГІРСЬКИХ РЕГІОНІВ БУКОВИНИ

Проведений нами аналіз екологічного стану гірських територій Чернівецької області в басейні ріки Черемош свідчить, що загрозами екологічної безпеки даного гірського регіону становлять: надмірна вирубка лісу в межах басейну ріки, нераціональне ведення фермерського господарства, вибір піщано-гравійної суміші, забруднення водойм побутовими скидами тощо, що порушують водний режим, активізують зсувні, ерозійні процеси, кардинально змінюючи русло, гідрологічний та гідрохімічні режими, санітарно-гігієнічні показники відкритих водоймищ.

В якості критеріїв санітарно-екологічного стану вивчалися показники гідрохімічного складу, санітарно-гігієнічних та мікробних показників річкової мережі.

Антропогенна діяльність породила низку ризиків та викликів (суцільні рубки лісу, фізико-механічне забруднення водотоків відходами деревини та побутовими скидами, хімічне забруднення водотоків стоками з полів та тваринницьких ферм, непродумана будова міні гідроелектростанцій, надмірний вибір місцевих корисних копалин в руслах рік, недостатній розвиток сфери соціальних послуг) для гірських екосистем Покутсько-Буковинських Карпат, що перевищують на сьогоднішній день господарську ємність біосфери.

У всіх випадках вниз за течією має місце забруднення річкових вод змивами органічної природи з прибережної та водоохоронної зон, про що свідчать показники БСК та ХСК, а також ряд мікробних показників: колі-індекс, колі-титр та мікробне число, між якими встановлено прямий кореляційний зв'язок ($r=0,95$). Нагромадження у верхів'ях гірських рік значної частини відходів деревообробної галузі, розміщення тваринницьких форм в безпосередній близькості до водотоків призводить до погіршення санітарно-гігієнічних показників води та ґрунту і є, по всій ймовірності, наслідком погіршення здоров'я жителів регіону. Проведений нами аналіз медико-демографічних показників населених пунктів показав, що для регіону досліджень характерним є скорочення середнього віку населення та зростання демографічного навантаження в порівнянні із аналогічними показниками рівнинної частини Чернівецької області. Стан популяційного здоров'я горян в багатьох випадках є лімітуючим фактором соціально-економічного розвитку Буковинських Карпат. Популяційне здоров'я жителів передгірних та гірських територій Чернівецької області зумовлене комплексом факторів серед яких основними є гігієнічна якість навколишнього середовища та соціально-економічні показники розвитку регіону.

Узагальнюючи медико-екологічну оцінку гірських територій ми бачимо, що серед основних причин смертності жителів передгірної території є: серцево-судинні захворювання (ССЗ-61,8%), онкологічні захворювання (ОНКО – 11,6 %) та захворювання органів дихання (ЗОД – 8,9 %). Для гірсько-лісових і лісолучних районів Буковинських Карпат і Передкарпаття характерними є найнижчі показники захворюваності. Виключення з даного правила складає захворювання горян на туберкульоз. Так, за даними статистики показник захворювання місцевого населення в передгірній та гірській районах органів дихання, зокрема захворювання на туберкульоз складає 46,4 - 66,4 випадки на 100000 населення (при 34,7 по місту Чернівці). І, це при тому, що для даного регіону характерним є достатньо високий відсоток лісів та лісовкритих площ: 47,7 - 67,8 % (Статистичний збірник по Чернівецькій області, 2015). Незважаючи на те, що ліси є легенями планети і, що через листки відбувається очищення повітря від поллютантів, захворювання місцевого населення на хвороби органів дихання є скоріше результатом порушення збалансованості соціально-економічної та екологічної рівноваги в регіоні.

Виходячи із класичного бачення екосистеми за Тенслі (1935) нами запропоновано схему провінційної гірської екосистеми. Дана схема, разом із добре вивченими компонентами, включає блок «здоров'я антропоценозу», що є невід'ємною складовою біоценозу і визначає рівень екологічності техносфери та рівень розвитку ноосфери. Даний блок знаходиться в тісній взаємодії із екологічним станом навколишнього середовища, зокрема із глобальними екологічними проблемами біосфери, зокрема проблемою глобальної зміни клімату. Іншими словами, здоров'я населення виступає важливою складовою «здоров'я екосистеми». Нерозривна єдність даних понять повинна стати аксіомою для розвитку біосфери на найближчу перспективу.